

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2016 R.

2. Sieć biblioteczna i organizacja bibliotek

2.1. Stan sieci, struktura i organizacja bibliotek

Na koniec 2016 r. sieć bibliotek województwa śląskiego składała się ze **169** bibliotek macierzystych oraz **620** filii bibliotecznych; łącznie funkcjonowało **789** placówek (w porównaniu z rokiem 2015 zlikwidowano 4 filie biblioteczne, powstała 1 nowa).

Liczba bibliotek w podziale administracyjnym nie zmieniła się i przedstawiała się następująco:

- 1 biblioteka wojewódzka,
- 1 biblioteka powiatowa, której organizatorem jest wyłącznie samorząd powiatu,
- 19 bibliotek w miastach na prawach powiatu,
- 30 bibliotek gmin miejskich,
- 22 biblioteki gmin miejsko-wiejskich,
- 96 bibliotek gmin wiejskich.

Status formalno-prawny bibliotek przedstawiał się następująco:

- 151 bibliotek posiadało status instytucji kultury i było wpisanych do rejestru instytucji kultury. Najmłodszą biblioteką publiczną w sieci bibliotek publicznych województwa śląskiego jest Gminna Biblioteka Publiczna we Włodowicach. Od dnia 1 stycznia 2016 r. funkcjonuje jako samodzielna instytucja kultury wpisana do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Gminę Włodowice (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 08 grudnia 2015 r. Poz. 6456; Uchwała Nr 76/X/2015 Rady Gminy Włodowice z dnia 30 listopada 2015 r. w sprawie zmiany Statutu Gminnej Biblioteki Publicznej we Włodowicach).
- 18 bibliotek funkcjonuje w strukturach organizacyjnych innych instytucji kultury.
- Były to placówki biblioteczne w gminach: Bieruń (Bieruński Ośrodek Kultury), Bobrowniki (GOK), Boronów (GOK), Dąbrowa Zielona (GOK), Imielin (Miejskie Centrum Kultury, które tworzą: Biblioteka Miejska i Dom Kultury „Sokolnia”), Istebna (Gminny Ośrodek Kultury, Promocji, Informacji Turystycznej i Biblioteka Publiczna w Istebnej), Knurów (Centrum Kultury), Koniecpol (Dom Kultury), Kozięgłowy (Miejsko-Gminny Ośrodek Promocji Kultury), Miedźno (GOK), Mykanów (GOKiS), Ożarówice (Biblioteka i Ośrodek Kultury), Rędziny (GOK), Szczyrk (Miejski Ośrodek Kultury, Promocji i Informacji), Toszek (Centrum Kultury „Zamek w Toszku”), Tworóg (GOK), Węgierska Górka (Ośrodek Promocji Gminy), Wręczyca Wielka (GOK).

Wpływ nowelizacji ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (w zakresie możliwości łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury) na organizację bibliotek.

W roku 2016 uchwały intencyjne w sprawie połączenia biblioteki z inną instytucją kultury podjęto w **4** gminach województwa.

GMINA LIPIE

Dnia 11 grudnia 2015 r. Rada Gminy Lipie powzięła uchwałę nr XVII/109/2015 w sprawie zamiaru połączenia samorządowych instytucji kultury: Gminnego Ośrodka Kultury w Lipiu oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipiu w jedną instytucję kultury o nazwie: Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Lipiu. Dnia 21 grudnia 2015 r. do Biblioteki Śląskiej w Katowicach wpłynęła prośba o wydanie opinii dotyczącej planowanego połączenia (znak sprawy: ORG.0123.1.2015). Do pisma wójt Gminy p. Bożeny Wieloch dołączono uchwałę intencyjną wraz z uzasadnieniem.

Biblioteka Śląska w Katowicach wydała swoją opinię dnia 19 stycznia 2016 r. (Pismo do wójt Gminy Lipie, znak sprawy: DSM.03.1.385.2016). Zważając na treść uchwały Rady Gminy oraz aktualny stan Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipiu, Biblioteka Śląska negatywnie zaopiniowała zamiar wyrażony uchwałą Rady Gminy.

GMINA MIERZĘCICE

Dnia 28 grudnia 2015 r. Rada Gminy Mierzęcice wydała uchwałę nr XVI/124/2015 w sprawie zamiaru połączenia samorządowych instytucji kultury: Gminnego Ośrodka Kultury w Mierzęcicach oraz Gminnej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II w Mierzęcicach. Pismo wójta gminy Mierzęcice p. Grzegorza Podlejskiego wraz z treścią uchwały

i uzasadnieniem wpłynęło do Biblioteki Śląskiej w Katowicach dnia 12 stycznia 2016 r. (znak sprawy: SE.0123.0001.2016). Opinię negatywną ww. sprawie Biblioteka Śląska wydała po raz pierwszy w roku 2013 dnia 17 lipca (pismo DN/DS.013-1/4087/2013), gdy zwrócono się do Biblioteki Śląskiej z prośbą o zaopiniowanie zamiaru połączenia wymienionych instytucji. W roku 2016 sprawa rozpatrywana była po raz drugi. Biblioteka Śląska nie znalazła formuły prawnej, uzasadniającej wydanie przez wojewódzką bibliotekę publiczną nowej opinii, skoro już raz wydano opinię dotyczącą zamiaru połączenia biblioteki z ośrodkiem kultury.

GMINA NĘDZA

Dnia 31 sierpnia 2016 r. Rada Gminy Nędza podjęła uchwałę nr XXXV-199-2016 w sprawie zamiaru połączenia samorządowych instytucji kultury: Gminnej Biblioteki Publicznej w Nędzy oraz Gminnego Centrum Kultury w Nędzy w jedną samorządową instytucję kultury o nazwie: Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Nędzy. Uchwałę wraz z uzasadnieniem oraz pismem wójt Gminy p. Anny Iskały nadesłano do Biblioteki Śląskiej dnia 15 września 2016 r. Z uwagi na brak merytorycznych podstaw do wydania opinii pozytywnej Biblioteka Śląska negatywnie zaopiniowała zamiar przedstawiony w uchwale Rady Gminy Nr XXXV-199-2016.

Dnia 17 listopada 2016 r. Biblioteka Śląska otrzymała drugie pismo Wójt Gminy Anny Iskały (znak sprawy: RG.0007.35.1.2016) wnoszące o reasumpcję wydanej opinii. Biblioteka Śląska podtrzymała swoją dotychczasową negatywną opinię.

GMINA KOBIÓR

Pierwsza prośba o opinię dotyczącą planowanego połączenia Gminnej Biblioteki Publicznej i Gminnego Domu Kultury w Kobiórze wpłynęła do Biblioteki Śląskiej w roku 2013. Po dokładnej analizie nadesłanych dokumentów w sprawie wydano opinię negatywną (pismo z dnia 19.03.2013 r. znak sprawy: DNDS-013/1/1656/2013).

Dnia 19 lipca 2016 r. do Biblioteki Śląskiej wpłynęło drugie pismo z Gminy Kobiór (znak sprawy: SO.402.3.4.2016) wnoszące o reasumpcję wydanej wcześniej opinii. Po raz drugi Biblioteka Śląska przeanalizowała dokumenty, wizytowała placówkę i podtrzymała swoją wcześniejszą negatywną opinię (pismo z dnia 29 sierpnia 2016 r., znak sprawy: DSM.041.1.3821.2016).

Wszystkie opinie Biblioteki Śląskiej przesłano Przewodniczącemu Krajowej Rady Bibliotecznej Panu dr Tomaszowi Makowskiemu.

W 2016 roku szereg bibliotek dokonało zmian i nowelizacji dokumentów. Jak wynikało ze sprawozdań, zmiany dotyczyły:

- **statutów** (Czeladź, Gliwice, Jaworzno, Lubliniec, Rybnik, Wodzisław Śląski, Żywiec, Dębowiec, Godów, Goleszów, Kroczyce, Łodygowice, Miedźna, Poraj);
- **kontroli zarządczej** (Sosnowiec, Zawiercie, Psary);
- **regulaminów pracy** (Będzin, Dąbrowa Górnicza, Jastrzębie-Zdrój, Piekary Śląskie, Tychy, Czechowice-Dziedzice, Jaworze, Kobiór, Łodygowice, Wry);
- **regulaminów organizacyjnych** (Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Lubliniec, Świętochłowice, Żory, Czechowice-Dziedzice, Goleszów, Hażlach, Kobiór, Kozy, Poraj, Ślemień);
- **regulaminów wynagradzania** (Cieszyn, Dąbrowa Górnicza, PBP Gliwice, Jaworzno, Sosnowiec, Tychy, Czechowice-Dziedzice, Hażlach, Kobiór, Psary, Wry);
- **regulaminów ZFŚS** (Będzin, Bielsko-Biała, Częstochowa, Jaworzno, Tychy, Zabrze);
- **instrukcji kancelaryjnej** (Bytom, Zabrze, Godów, Kochanowice, Wry);
- **instrukcji inwentaryzacyjnej/kontroli zbiorów** (Katowice, Tarnowskie Góry);
- **instrukcji bezpieczeństwa pożarowego** (Lubliniec, Sosnowiec, Hażlach);
- **procedur związanych z polityką bezpieczeństwa informacji, danych osobowych** (Bytom, Gliwice, Katowice, Lubliniec, Mysłowice, Radzionków, Czechowice-Dziedzice, Pszczyna, Woźniki, Bestwina, Gierałtowiec, Jasienica, Kroczyce, Lelów, Lipowa, Rudziniec, Suszec, Świerklany, Wry);
- **procedur związanych z polityką finansową** (Będzin, Cieszyn, MBP Gliwice, PBP Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Ruda Śląska, Sosnowiec, Tarnowskie Góry, Hażlach, Psary, Ślemień);
- **regulaminów udostępniania i korzystania z usług** (Będzin, Częstochowa, Czeladź, Gliwice, Katowice, Racibórz, Ruda Śląska, Sosnowiec, Tarnowskie Góry, Zabrze, Żory, Czechowice-Dziedzice, Czerwionka-Leszczyny, Świerklany).

2.2. Zmiany w sieci bibliotecznej

Punkty biblioteczne

Biblioteka Miejska w Cieszynie zlikwidowała 3 punkty biblioteczne, które zostały utworzone w 2014 r. w celu realizacji projektu: Zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych zgodnie z potrzebami partnerskich bibliotek szkolnych – Priorytet 2.

Filie biblioteczne

Nowe:

- Żywiecka Biblioteka Samorządowa utworzyła filię biblioteczną nr 1 w Żywcu-Zabłociu. Placówka zlokalizowana została w budynku klubu „Papiernik” w dzielnicy Zabłocie. Zajmuje lokal na I piętrze o powierzchni 80 m².

Zlikwidowane:

- Biblioteka Publiczna Miasta Rydułtowy zlikwidowała Filię biblioteczną nr 1. Powodem był remont szkoły, w której zlokalizowana była placówka. Nie udało się znaleźć innego miejsca, w którym mogłaby funkcjonować.
- Na podstawie Uchwały nr XX/257/2016 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 27 kwietnia 2016 roku została zlikwidowana z dniem 31.07.2016 roku Filia nr 3 mieszcząca się przy ulicy Okrzei 21 w Tarnowskich Górach. Przyczyną likwidacji były względy ekonomiczne oraz bliska lokalizacja w stosunku do Biblioteki Centralnej (około 800 – 1000 metrów).
- Gminna Biblioteka Publiczna w Lubomi zlikwidowała Filię nr 2 w Nieboczowach. Decyzja podyktowana była budową „Zbiornika Racibórz Dolny” i przeniesieniem wsi na nowy teren.
- Miejska Biblioteka Publiczna w Miasteczku Śląskim zlikwidowała Oddział dla dzieci, który został przeniesiony i włączony do placówki centralnej.

2.3. Nagrody i wyróżnienia

W roku 2016 pracownicy bibliotek oraz biblioteki zostali uhonorowani wieloma nagrodami, wyróżnieniami, dyplomami.

Wybrane przykłady:

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Będzinie:

- Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej” – 2 osoby,
- Odznaka honorowa (srebrna) za „Zasługi dla Województwa Śląskiego” – 2 osoby

Biblioteka Miejska w Cieszynie:

- Odznaka (srebrna) za zasługi dla Polskiego Związku Niewidomych od Zarządu Głównego PZN – 1 osoba – pracownik Filii Specjalistycznej nr 4.

Biblioteka Miejska w Częstochowie:

- Wyróżnienie w konkursie „Częstochowski Aktywny Senior” w kategorii Projekt/ Inicjatywa dla seniorów.
- Filia nr 2 uzyskała Certyfikat Prezydenta Miasta Częstochowy jako „Miejsce przyjazne rodzinom z dziećmi” (w ubiegłym roku taki certyfikat uzyskała Filia nr 14).
- Podziękowanie od Stowarzyszenia Opieki Hospicyjnej Ziemi Częstochowskiej za przekazanie daru książkowego.

Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach:

- Jury konkursu SAMORZĄD RÓWNYCH SZANS organizowanym przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego doceniło projekt BIBLIOTEKI SZEROKO OTWARTEJ, obejmujący działania MBP na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Gratulacje za warsztaty LITERACKI LEGO QUEST, które zgłoszono do nagrody SŁONECZNIKI 2016. Gliwicki projekt został dostrzeżony wśród najbardziej rozwojowych śląskich inicjatyw dla dzieci w wieku 0-14 lat w kategorii:

sztuki wizualne.

- W plebiscycie BIBLIOTEKI Z DUSZĄ, organizowanym przez portal Kultura Online, MBP w Gliwicach otrzymała nominację do rankingu instytucji za najbardziej wszechstronną ofertą czytelniczną. Na podstawie internetowego głosowania, MBP uplasowała się na 6. pozycji wśród 80 zgłoszonych bibliotek z całego kraju.
- W prestiżowym konkursie Polskiej Rady Centrów Handlowych RETAIL AWARDS 2016 gliwickie CH FORUM otrzymało nagrodę za pomoc w otwarciu punktu Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz wspieranie jego szerokiej działalności. Kampanię BIBLIOFORUM kapituła konkursu nagrodziła I nagrodą w kategorii: Społeczna Odpowiedzialność Biznesu (CSR).
- Nagrody i wyróżnienia dla pracowników otrzymały:
 - Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej” – 2 osoby.
 - Tytuł Śląskiego Bibliotekarza Roku oraz Bibliotekarza Roku 2015 przypadł Marcie Kryś, kierownikowi Działu Instrukcyjno-Metodycznego MBP.
 - Anna Latta-Pisarek z Biblioforum otrzymała Nagrodę Śląskiego Środowiska Bibliotekarskiego im. J. Lompy.
 - Listy gratulacyjne z SBP odebrały: Grażyna Marszałek, kierownik Filii nr 5 i Anna Stanienda, kierownik Filii nr 30.

Miejska Biblioteka Publiczna w Knurowie:

- Medale „Za długoletnią służbę” (3 złote, 4 srebrne) – 7 osób.

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Łaziskach Górnych:

- W roku sprawozdawczym Dyrektor Biblioteki otrzymała odznakę honorową „Przyjaciel Niewidomych” nadaną podczas XV Konkursu Książki Mówionej.

Miejska Biblioteka Publiczna w Mikołowie:

- Pracownica Biblioteki Pani Anna Wojtkowska-Witala otrzymała wyróżnienie za jednoaktówkę pt. „Jednoaktówka cesty” w VI edycji konkursu „Jednoaktówka po Śląsku”.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Raciborzu:

- Kierownik „Eureki”, Wypożyczalni dla Dzieci i Młodzieży, zajął III miejsce w konkursie na „Najlepszy projekt studencki w roku akademickim 2015/2016 za projekt „Mamo, tato – podaruj mi swój czas” przyznany m.in. przez rektora AHE w Łodzi prof. dr. hab. Andrzeja de Lazari (projekt zrealizowano w MiPBP w Raciborzu).

Miejska Biblioteka Publiczna w Sosnowcu:

- W plebiscycie portalu Czasdzieci.pl „Słoneczniki”, skupiającym się na najbardziej rozwojowych inicjatywach dla dzieci, w kategorii JĘZYK nagrodę publiczności otrzymała akcja letnia „Literackie lato grozy na wesoło”, a w kategorii PRZYRODA najwięcej głosów zdobyła pierwsza edycja konkursu plastyczno-ekologicznego „Zagrożeni ulubieńcy”.
- W ramach 2. Konwentu Kobiet Sukcesu, podczas którego wręczono Nagrody „Kobieta Humanitas”, w kategorii KULTURA wyróżnienie otrzymała Elwira Kabat-Georgijewa – dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sosnowcu.

Miejska Biblioteka Publiczna w Żorach:

- Dyrektor MBP w Żorach Aleksandra Zawalska-Hawel otrzymała nagrodę EDUinspirator 2016 za wysoką jakość działań podejmowanych w obszarze edukacji dorosłych. Wyróżnienie przyznała Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.

Miejska Biblioteka Publiczna w Czechowicach-Dziedzicach:

- Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Czechowicach-Dziedzicach Ewa Kmiecik-Wronowicz otrzymała odznakę honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, nadaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie:

- Biblioteka, jako instytucja, otrzymała odznakę honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej” przyznaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- Dyrektor M-PBP, Teresa Musik, – „Odznaka Honorowa Sybiraka” przyznana przez Prezesa Zarządu Głównego Związku Sybiraków, za współpracę.
- Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej” – 1 osoba.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Siewierzu:

- Złoty Medal za Długoletnią Służbę – 2 osoby,
- Srebrny Medal za Długoletnią Służbę – 1 osoba,
- Brązowy Medal za Długoletnią Służbę – 1 osoba.

Gminna Biblioteka Publiczna w Bojszowach:

- GBP otrzymała wyróżnienie w konkursie „Piękna wieś województwa śląskiego” w kategorii „Najlepsze Przedsięwzięcie Odnowy Wsi”. Konkurs organizowany był przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego.
- Duża liczba bibliotek otrzymała w roku ubiegłym:
- Wyróżnienia w ogólnopolskim konkursie „Tydzień Bibliotek 2016” zorganizowanym przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich;
- Podziękowania z Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za udział w Narodowym Czytaniu „Quo vadis” Henryka Sienkiewicza przekazane przez Podsekretarza Stanu Wojciecha Kolarskiego;
- Podziękowania od Marii Dzieduszyckiej, Prezesa Fundacji im. Z. Herberta oraz Katarzyny Herbert, wdowy po poecie za wspieranie idei promocji czytelnictwa i zaangażowanie w akcję „Czytam w podróży Herberta” 2016;
- Wyróżnienia Mistrz Promocji Czytelnictwa 2015 organizowanym przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

Nagrody i wyróżnienia otrzymało również wielu innych pracowników bibliotek. Były to dowody uznania przyznawane przez starostów, burmistrzów i wójtów oraz wyróżnienia ze strony towarzystw, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

2.4. Stan organizacyjny i działalność bibliotek powiatowych; wysokość dotacji na ich działalność ponadlokalną (ze szczególnym uwzględnieniem zmian w stosunku do ubiegłego roku)

Liczba bibliotek powiatowych w województwie śląskim, które wypełniają zadania ponadlokalne pozostała niezmienna w 2016 r. – działało 16 placówek. Podobnie, jak w latach poprzednich, biblioteki powiatowej nie powołał powiat bieruńsko-lęczyński. Tamtejsze biblioteki pozostają pod opieką merytoryczną Biblioteki Śląskiej w Katowicach.

Podstawy prawne działania i organizację bibliotek określają statuty, nadane przez organizatora. Obok tego dokumentu, wszystkie biblioteki powiatowe w zakresie zadań ponadlokalnych, działają na podstawie porozumień zawartych między samorządami miast a samorządami powiatów ziemskich aneksowanych każdego roku (Tabela 1). Analiza zawartości statutów wskazuje na to, że nie wszystkie biblioteki mają w nich zawarte zadania właściwe dla instytucji powiatowej lub sformułowane są one bardzo ogólnie.

Tabela 1. Usytuowanie prawne bibliotek powiatowych w zakresie zadań ponadlokalnych

Lp.	Nazwa biblioteki	Miejsce określenia zadań ponadlokalnych
1.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego w Będzinie	Statut Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej
2.	Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej	Statut Książnicy Beskidzkiej, porozumienie Starosty powiatu bielskiego z Prezydentem Miasta
3.	Biblioteka Miejska w Cieszynie	Statut Biblioteki Miejskiej
4.	Biblioteka Publiczna im. dr Władysława Biegańskiego w Częstochowie	Porozumienie pomiędzy samorządem częstochowskim a starostwem powiatowym
5.	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach z siedzibą w Pyskowicach	Statut Powiatowej Biblioteki Publicznej
6.	Biblioteka Publiczna Gminy Kłobuck im. Jana	Porozumienia pomiędzy samorządem kłobuckim

	Długosza	a Burmistrzem Kłobucka
7.	Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Józefa Lompy w Lublińcu	Statut M-PBP
8.	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Łaziskach Górnych (dla pow. mikołowskiego)	Statut PiMBP
9.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Myszkowie	Statut MiPBP, porozumienie pomiędzy starostwem powiatowym a Gminą Myszków
10.	Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie	Statut M-PBP, porozumienie pomiędzy powiatem pszczyńskim a Gminą Pszczyna
11.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Ryszarda Kincla w Raciborzu	Statut MiPBP
12.	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Konstantego Prusa w Rybniku	Statut PiMBP
13.	Miejska Biblioteka Publiczna im. Bolesława Lubosza w Tarnowskich Górach	Statut MBP, porozumienie pomiędzy Gminą Tarnowskie Góry a Powiatem Tarnogórskim
14.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wodzisławiu Śląskim	Statut MiPBP, porozumienie pomiędzy Powiatem Wodzisławskim a Prezydentem Miasta
15.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu	Statut MiPBP
16.	Żywiecka Biblioteka Samorządowa w Żywcu	Statut Żywieckiej Biblioteki Samorządowej

Od 2014 r. **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Będzinie** działa w oparciu o nowy statut, który reguluje m.in. realizację zadań ponadlokalnych. Książnica ta o statusie powiatowym zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańców miasta i powiatu, rozwija potrzeby czytelnicze i informacyjne, upowszechnia wiedzę, naukę oraz kulturę. Sprawuje także opiekę nad funkcjonowaniem sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie miasta i powiatu będzińskiego.

Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej dzięki porozumieniu zawartym pomiędzy Starostą powiatu bielskiego a Prezydentem Miasta, sprawuje opiekę nad bibliotekami w powiecie.

Statut **Biblioteki Miejskiej w Cieszynie**, w części opisującej zadania ponadlokalne, określa konieczność zapewnienia pomocy przy gromadzeniu, opracowaniu, selekcji i kontroli księgozbiorów oraz komputeryzacji.

Biblioteka Publiczna im. dr. Władysława Biegańskiego w Częstochowie w swoim statucie nie zawiera zapisu o działalności ponadlokalnej. Kwestia ta jest realizowana poprzez umowy zawarte pomiędzy samorządem częstochowskim a starostwem powiatowym, które co roku są odnawiane.

Statut **Powiatowej Biblioteki Publicznej w Gliwicach** określa działania merytoryczne oraz opiekę nad bibliotekami publicznymi w powiecie, jak również udzielanie pomocy instrukcyjno-szkoleniowej.

W statucie **Biblioteki Publicznej Gminy Kłobuck** nie ujęto zadań właściwych dla biblioteki powiatowej. Instytucja funkcje te pełni na podstawie porozumienia między samorządami.

Z kolei statut **Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Józefa Lompy w Lublińcu** zawiera zapis o zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców miasta oraz powiatu, a także dbania o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej oraz systemu informacyjnego.

Zadania ponadlokalne **Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łaziskach Górnych** zostały określone w statucie Instytucji i zaktualizowane w 2016 r. Na mocy tego dokumentu biblioteki powiatu mikołowskiego zostały objęte pomocą instrukcyjno-metodyczną oraz szkoleniową ze strony biblioteki powiatowej.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Myszkowie realizuje zadania biblioteki powiatowej na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Powiatem Myszkowskim a Gminą Myszków oraz statutu. Określa się w nich udzielanie bibliotekom gminnym pomocy instrukcyjno-metodycznej oraz szkoleniowej.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Pszczynie na podstawie statutu oraz porozumienia Zarządu Powiatu Pszczyńskiego zawartego pomiędzy Powiatem Pszczyńskim a Gminą Pszczyna obejmuje opiekę i nadzorem merytorycznym biblioteki powiatu pszczyńskiego. Dokumenty te dokładnie określają teren działania instruktazowego Biblioteki, jej zadania oraz warunki finansowania.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Ryszarda Kincla w Raciborzu sprawuje opiekę merytoryczną nad miastem oraz gminami powiatu na podstawie zapisu o zadaniach ponadlokalnych w statucie. Wymienione zostały także gminne biblioteki publiczne mogące liczyć na pomoc biblioteki powiatowej.

W przypadku **Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Konstantego Prusa w Rybniku** statut zawiera postanowienia ogólne określające teren działań opieki merytorycznej, jakim jest miasto Rybnik oraz powiat rybnicki.

Zadania biblioteki powiatowej w powiecie tarnogórskim wypełnia **Miejska Biblioteka Publiczna im. Bolesława Lubosza w Tarnowskich Górach**. W swoim statucie zamieściła ogólne zapisy o pełnieniu opieki merytorycznej nad bibliotekami powiatu na mocy porozumienia pomiędzy Gminą Tarnowskie Góry a Powiatem Tarnogórskim.

Statut **Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Wodzisławiu Śląskim** oraz stosowane porozumienie zawierają zapisy określające teren działania Biblioteki w ramach zadań ponadlokalnych. Opieką merytoryczną objęto miasto Wodzisław Śląski oraz powiat wodzisławski, a wskazane zadania to nadzór merytoryczny, udzielanie pomocy metodycznej, organizowanie szkoleń z doskonalenia zawodowego na rzecz bibliotek publicznych w powiecie wodzisławskim.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu w swoim statucie określa teren gminy Zawiercie i powiatu zawierciańskiego objętego opieką i nadzorem merytorycznym.

Z kolei **Żywiecka Biblioteka Samorządowa** w swoim statucie zaznacza, że jest główną biblioteką publiczną miasta i powiatu żywieckiego. W zakresie zadań zobowiązuje się do sprawowania nadzoru merytorycznego nad prawidłowym funkcjonowaniem bibliotek na terenie powiatu oraz udzielania pomocy instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej.

Podsumowując sytuację organizacji zadań ponadlokalnych bibliotek w województwie śląskim należy potwierdzić zgodność treści zapisów o działalności ponadlokalnej statutów bibliotek z Ustawą o bibliotekach. W dokumentach wskazuje się dokładny teren obejmowany pomocą instruktorską i szkoleniową oraz podkreśla pracę na rzecz promocji czytelnictwa.

Zakres prac instrukcyjno-metodycznych i szkoleniowych bibliotek powiatowych jest uwarunkowany sytuacją finansową i organizacyjną bibliotek. W szczególności realizacja tych zadań zależy od przyznanego przez organizatora budżetu, kadry bibliotekarskiej opiekującej się podległymi bibliotekami, stosowanymi metodami pracy, sytuacji organizacyjnej instruktorów oraz innych zobowiązań.

Poniższa tabela przedstawia poziom finansowania bibliotek powiatowych przez starostwa w 2016 r., plan finansowy na rok 2017 oraz liczbę bibliotek objętych opieką merytoryczną.

Lp.	Nazwa Biblioteki	Wysokość środków przekazywanych przez starostwo		Liczba bibliotek i filii pod opieką bibliotek (bez własnej sieci) w 2016 r.
		2016 wykonanie	Plan 2017	
1.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego w Będzinie	90.000	90.000	28
2.	Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej	170.000	170.000	38
3.	Biblioteka Miejska w Cieszynie	139.126	140.935	27
4.	Biblioteka Publiczna im. dr. Władysława Biegańskiego w Częstochowie	45.000	45.000	42
5.	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach z siedzibą w Pyskowicach	266.279	250.780	21
6.	Biblioteka Publiczna Gminy Kłobuck im. Jana Długosza	35.000	35.000	18
7.	Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Józefa Lompy w Lublińcu	160.000	160.000	24
8.	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Łaziskach Górnych (dla pow. mikołowskiego)	50.000	50.000	18
9.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Myszkowie	63.000	63.000	10
10.	Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie	95.000	95.000	17
11.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Ryszarda Kincla w Raciborzu	64.000	65.000	23
12.	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Konstantego Prusa w Rybniku	156.800	162.900	20

13.	Miejska Biblioteka Publiczna im. Bolesława Lubosza w Tarnowskich Górach	118.177	121.000	23
14.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wodzisławiu Śląskim	145.000	145.000	24
15.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu	51.900	51.900	27
16.	Żywiecka Biblioteka Samorządowa w Żywcu	80.000	80.000	40

Analizując niniejsze dane stwierdza się, że wysokość przekazywanych środków finansowych przez starostwa dla bibliotek powiatowych na działalność ponadlokalną nie była wystarczająca.

W czterech powiatach na rok 2017 planowany jest wzrost przekazywanej kwoty (Biblioteka Miejska w Cieszynie, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Raciborzu, Miejska Biblioteka Publiczna w Tarnowskich Górach), w jedenastu powiatach środki będą wynosić tyle samo, co w ubiegłym roku. W jednym powiecie przekazane fundusze w tym roku są niższe niż poprzednio (Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach z siedzibą w Pyskowicach).

Najniższy poziom finansowania przez samorząd biblioteki powiatowej w odniesieniu do jej sieci bibliotek gminnych występuje w przypadku Biblioteki Publicznej im. dr. Władysława Biegańskiego w Częstochowie. Niskie środki finansowe otrzymują także biblioteki powiatowe w Zawierciu oraz Kłobucku. **Najwyższą wysokość środków**, w przeliczeniu na liczbę placówek objętych pomocą merytoryczną, władze samorządowe przekazują na działanie Powiatowej Biblioteki Publicznej w Gliwicach. W 2016 r. w dwóch bibliotekach powiatowych (Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku, Miejska Biblioteka Publiczna w Tarnowskich Górach) została zmniejszona sieć placówek objętych opieką merytoryczną. To jednak nie zmieniło rankingu najniżej i najwyżej dofinansowanych bibliotek w odniesieniu do ich sieci bibliotecznych.

Pozytywne przykłady współpracy z władzą samorządową można obserwować w wielu bibliotekach powiatowych. Dodatkowe dotacje pozwalają na organizację konkursów literackich, plastycznych i fotograficznych dla uczestników z całego powiatu (Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej, Biblioteka Miejska w Cieszynie, Biblioteka Publiczna Gminy Kłobuck, Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie), konferencji naukowych z zakresu regionalnej literatury (Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach z siedzibą w Pyskowicach) oraz wyjazdy na Targi Książki do Krakowa (Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wodzisławiu Śląskim, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu). Dodatkowe środki pozwoliły także na zorganizowanie cyklu wykładów i warsztatów o literaturze i kabarecie dla licealistów (Biblioteka Miejska w Cieszynie, Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie).

Konkursy na najlepszą bibliotekę w regionie pozwoliły nagrodzić instytucję wyróżniającą się organizowaniem najciekawszych działań czytelniczych w minionym roku (Biblioteka Miejska w Cieszynie, Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej).

Wielkość środków budżetowych oraz zadania obejmowane dotacjami są określane każdego roku w aneksowanych porozumieniach. Wyszczególnione grupy wydatków w 2016 r. kształtowały się podobnie, jak w latach poprzednich i obejmowały:

- działalność edukacyjną, informacyjną, kulturalną i szkoleniową,
- obowiązkowe opłaty i składki,
- podróże służbowe,
- sprzęt komputerowy i oprogramowanie,
- wynagrodzenie dla pracowników, którym rozszerzono zakres obowiązków o działania na rzecz biblioteki powiatowej,
- udział lub organizację konferencji,
- zakup materiałów i zbiorów.

Zainteresowanie starostw powiatowych problemami biblioteki powiatowej i bibliotek w powiecie najczęściej realizowane było poprzez kontrolę sprawozdań bibliotek oraz wydatków z dotacji. Dyrektorzy placówek zapraszani byli na posiedzenia Komisji Kultury lub Zarządu Powiatu, aby przedstawić analizę działalności ich instytucji oraz wykaz kosztów finansowych poniesionych podczas realizacji zadań ponadlokalnych.

Działania instrukcyjno-metodyczne – poziom powiatowy i wojewódzki

Działania instrukcyjno-metodyczne bibliotek powiatowych w 2016 r., ich metody i formy pracy realizowane były podobnie, jak w latach poprzednich.

Z analizowanych 16 bibliotek posiadających zadania ponadlokalne, dwie księżnice nie zatrudniają pracownika na stanowisku instruktora. Są to Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Łaziskach Górnych i Biblioteka Publiczna Gminy Kłobuck, których dyrektorzy samodzielnie zajmują się koordynowaniem sieci placówek bibliotecznych w ich powiatach. W pozostałych 14 bibliotekach zatrudniano do trzech instruktorów. Należy podkreślić, że także w bibliotekach miejskich przewidziane są stanowiska instruktorów, którzy opieką merytoryczną obejmują swoje placówki filialne. W ramach bibliotek znajdujących się w 19 powiatach grodzkich województwa śląskiego, 17 księżnic zatrudnia od jednego do pięciu instruktorów miejskich koordynujących pracę filii oraz współpracujących z biblioteką wojewódzką. Ich liczba jest zdecydowanie większa niż w bibliotekach powiatowych. Najwięcej instruktorów znajduje się w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Zabrze – pięć osób.

Biblioteki powiatowe najczęściej wykorzystują różne metody pracy (Rysunek 1). Są to: instruktaż, udzielanie porad i konsultacji, organizowanie narad, szkoleń oraz konferencji, inicjowanie działań kulturalnych i edukacyjnych w powiecie, udzielanie pomocy w procesach komputeryzacji placówek i inwentaryzacji zbiorów.

Rysunek 1. Metody pracy instruktorów

Źródło: opracowanie własne

W 2016 roku, instruktorzy powiatowi zrealizowali od 5 do 131 wyjazdów instruktażowych w celu zapewnienia bibliotekarzom bezpośredniej pomocy w kwestiach związanych z komputeryzacją bibliotek, prowadzeniem dokumentacji bibliotecznej i wprowadzeniem nowych modułów systemu bibliotecznego. Brali udział w pracach przygotowawczych i przeprowadzeniu selekcji zbiorów oraz przy sporządzaniu dokumentacji poskontrowej.

Wyjazdy do bibliotek gminnych wiązały się również z obchodami ich uroczystości i jubileuszy. Instruktorzy uczestniczyli w pracach komisji konkursowych i organizacyjnych ogólnopolskich wydarzeń integrujących środowisko bibliotekarzy i czytelników. Na te okoliczności przekazali materiały promocyjne, informacyjne oraz publikacje.

Instruktorzy bibliotek powiatowych służyli także pomocą w przygotowaniu wniosków o pozyskanie dodatkowych środków na zakup książek i sprawozdawczości z działalności placówek sporządzanej do Głównego Urzędu Statystycznego oraz ogólnopolskiego projektu Analiza Funkcjonowania Bibliotek. Większość udzielanych porad podległym bibliotekom dotyczyła także aktualnych przepisów prawnych istotnych w funkcjonowaniu instytucji i spraw kadrowych. Spotkania z dyrektorami bibliotek gminnych pozwoliły na omówienie bieżących problemów. Przekazywano informacje zdobyte na innych szkoleniach czy warsztatach.

Inną grupą realizacji zadań ponadlokalnych przez biblioteki powiatowe były **szkolenia, seminaria, narady** z pracownikami instytucji gminnych. W 2016 roku zrealizowano następujące przykładowe obszary tematyczne:

- Academica. Wypożyczalnia międzybiblioteczna (Zawiercie),
- Archiwum zakładowe w bibliotece (Tarnowskie Góry),
- Deskryptory Biblioteki Narodowej (Będzin),
- Katalogi nowej generacji (Będzin),
- Literatura regionalna (Gliwice),
- Nowe technologie wykorzystywane w pracy z czytelnikiem (Gliwice, Pszczyna, Zawiercie),
- Praca w systemie ProLib (Pszczyna),
- Prawo autorskie (Tarnowskie Góry),
- Promocja biblioteki (Rybnik),
- Twórczość Henryka Sienkiewicza (Bielsko-Biała).

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach z siedzibą w Pyskowicach była organizatorem konferencji naukowej skierowanej do szerszego grona uczestników, niż bibliotekarze z podopiecznego terenu. Tematem spotkania był „Kalejdoskop literacki śląskiego humoru i satyry”.

Biblioteki powiatowe w 2016 r. proponowały podległym bibliotekom udział w organizowaniu wspólnych przedsięwzięć czytelniczych i promocyjnych. Dużą popularnością cieszyła się ogólnopolska akcja czytelnicza Narodowe Czytanie Quo Vadis Henryka Sienkiewicza. Inne wybrane przykłady to:

- konkurs na najlepszą bibliotekę w powiecie bielskim finansowany przez Starostę Bielskiego, Książnicę Beskidzką i Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Oddział Bielsko--Biała,
- konkurs fotograficzny Ubrani w książkę – sleeveface w bibliotece organizowany dla bibliotek powiatu kłobuckiego,
- XII Forum Bibliotekarzy Samorządowych Powiatu Będzińskiego Biblioteka – strefa kreatywności i innowacji (Będzin).

Biblioteki powiatowe wspierały także procesy komputeryzacji bibliotek. Pomagały w rozwiązywaniu bieżących problemów związanych z obsługą stosowanych systemów lub nowych modułów. Zapewniły pomoc we wdrażaniu i obsłudze nowych systemów, instalacji darmowych i przydatnych oprogramowań oraz aplikacji wykorzystywanych w działach finansowych bibliotek (Będzin, Cieszyn, Żywiec). Konsultacje instruktorów dotyczyły również stosowania nowych technologii przez biblioteki (Będzin, Cieszyn, Racibórz).

Działania instrukcyjno-metodyczne Biblioteki Śląskiej, jako biblioteki szczebla wojewódzkiego są obowiązkiem ustawowym, co znalazło odzwierciedlenie w odpowiednich zapisach statutowych.

Paragraf 6 ust. 2 pkt. 3 Statutu Biblioteki Śląskiej w Katowicach stanowi, że Biblioteka prowadzi działalność bibliograficzną, dokumentacyjną, wydawniczą, edukacyjną, popularyzatorską i instrukcyjno-metodyczną.

Z kolei paragraf 8 statutu mówi, iż Biblioteka Śląska jest centralną placówką metodyczną dla bibliotek publicznych województwa śląskiego, sprawuje nadzór merytoryczny w zakresie realizacji przez samorządowe biblioteki publiczne, zadań wynikających z przynależności do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. W zakresie działania na rzecz samorządowych bibliotek publicznych realizuje swoje zadania poprzez:

- koordynowanie działalności bibliotek publicznych w celu stworzenia na terenie województwa śląskiego jednolitego systemu informacyjnego, stanowiącego integralną część systemu ogólnopolskiego i globalnego,
- analizowanie stanu i potrzeb samorządowych bibliotek publicznych oraz formułowanie i przedkładanie ich organizatorom ocen, propozycji zmian i usprawnień zgodnie z obowiązującym prawem,
- udzielanie pomocy instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej,
- koordynowanie prac na rzecz czytelnictwa dzieci oraz innych grup specjalnych.

Ustawa o bibliotekach zaciera zasadę komplementarności wobec zadań przypisanych bibliotece stopnia powiatowego i wojewódzkiej. Biblioteki powiatowe są w pewnym stopniu miniaturą biblioteki wojewódzkiej.

Koordinacją prac Biblioteki Śląskiej na rzecz bibliotek w województwie śląskim zajmuje się Dział Instrukcyjno-Metodyczny składający się z 4 instruktorów oraz kierownika Działu.

W organizacji wewnętrznej działu praktykowany jest dwuobszarowy przydział prac terytorialny i rzeczowy (specjalizacje). Specjalizacje obejmują następujące zagadnienia: organizacja, zarządzanie bibliotekami, działalność informacyjna,

czytelnictwo ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, analizy, statystyka, budownictwo, wyposażenie, automatyzacja procesów bibliotecznych, nowoczesne technologie, doskonalenie zawodowe.

Należy podkreślić, iż specjalizacja pracowników nakierowana jest na czytelnika (użytkownika). Natomiast przydział terytorialny zobowiązuje instruktora do większej odpowiedzialności za biblioteki i rodzi potrzebę spojrzenia na całość instytucji, a nie tylko na jeden wycinek jej działalności.

W przyjętych **celach strategicznych i operacyjnych** na lata **2013–2020** wyróżniano trzy grupy zagadnień:

- doskonalenie modelu współpracy z bibliotekami publicznymi woj. śląskiego, a w tym badanie kondycji bibliotek, sprawowanie organizacyjno-merytorycznego nadzoru i opieki nad bibliotekami, współpracę ze środowiskiem bibliotekarskim i samorządami, współuczestniczenie w tworzeniu regionalnej sieci informatycznej i pomoc bibliotekom w automatyzacji,
- organizacja i wdrażanie systemu doskonalenia zawodowego,
- inicjowanie działań popularyzatorskich, edukacyjnych, kulturalnych oraz promocja zawodu bibliotekarza, biblioteki, czytelnictwa.

W ramach sprawowania nadzoru organizacyjno-merytorycznego, opieki nad bibliotekami oraz współpracy z samorządami w 2016 roku instruktorzy odbyli 76 dni wyjazdowych do bibliotek, samorządów i innych instytucji w celach związanych z funkcjonowaniem bibliotek.

Kontakty dotyczyły przede wszystkim wyjazdów szkoleniowych, organizowanych dla bibliotekarzy w województwie śląskim, jak i podejmowania udziału we własnym rozwoju zawodowym bibliotekarzy. Uczestnictwo w seminariach, konferencjach organizowanych przez biblioteki powiatowe pozwalają poszerzać wiedzę instruktorów i integrować środowisko zawodowe. Instruktorzy interweniowali także w sytuacjach bibliotek na terenie powiatów, gdy zachodziła konieczność spotkań z władzami samorządowymi i rozwiązywania spornych kwestii. W takich wizytach uczestniczył dodatkowo dyrektor Biblioteki Śląskiej.

Dużym zainteresowaniem wśród bibliotek podległych cieszyła się współpraca w redagowaniu platformy internetowej Śląski Pegaz.

Portal „Śląski Pegaz”

Portal internetowy Śląski Pegaz to platforma inicjatyw bibliotecznych, gdzie bibliotekarze dzielą się ciekawymi praktykami oraz działaniami realizowanymi dla czytelników. To także źródło informacji o aktualnych spotkaniach czy projektach, w których biblioteki mogą brać udział. Dodatkowo raz w miesiącu przygotowujemy newsletter „Śląski Pegaz” wysyłany do subskrybentów serwisu. Zawiera on podsumowanie wydarzeń miesiąca. W 2016 r. zamieszczono na platformie łącznie **832** wpisy, w tym **461** artykułów oraz **371** informacji w dziale aktualności. Portal stanowi nie tylko miejsce dzielenia się informacją o bibliotekach, ale także materiałami multimedialnymi o tematyce bibliotecznej.

Działania merytoryczne obejmowały także koordynowanie dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zakup nowości wydawniczych dla bibliotek publicznych w 2016 r. Dotacja dzielona była pomiędzy wszystkie biblioteki samorządowe woj. śląskiego. Praca instruktorów polegała na zliczeniu przyznanych kwot w tabelach nadesłanych przez Bibliotekę Narodową, wysłanie podziału dotacji do narodowej ksiąźnicy oraz instruktażu w sprawie wypełniania wniosku na zakup dotacji.

W ramach innych działań merytorycznych można było wyróżnić koordynowanie:

- działania konsorcjum IBUK oraz NASBI, internetowych platform zbiorów elektronicznych, do których dostęp mają czytelnicy zrzeszonych w konsorcjum bibliotek,
- projektu „Analiza Funkcjonowania Bibliotek”,
- przyznania Nagrody Śląskiego Środowiska Bibliotekarskiego im. Józefa Lompy,
- wypełniania sprawozdawczości GUS w województwie śląskim.

Tematyka organizowanych i przeprowadzonych działań edukacyjnych dla bibliotekarzy z bibliotek województwa śląskiego przedstawia się następująco:

- metody atrakcyjnego wykorzystania tabletów w pracy z czytelnikami (projekt Programu Rozwoju Bibliotek „Tablety w Twojej bibliotece”),
- metody pracy z młodzieżą (szkolenie w ramach projektu grantowego „Motywator technologiczny”, grant pozyskany z Instytutu Książki w ramach programu „Szkolenia dla bibliotekarzy 2016”),
- katalogowanie zbiorów z użyciem formatu MARC 21 w programie Sowa,
- szkolenia dla seniorów z zakresu obsługi tabletu z oprogramowaniem Android.

Odpowiadając na potrzeby bibliotek w województwie śląskim, nie tylko publicznych, ale również pedagogicznych i naukowych, zorganizowano następujące szkolenia: Archiwum zakładowe w bibliotece – organizacja i prowadzenie oraz Academica. Cyfrowa Wypożyczalnia Publikacji Naukowych. Prelegenci to wykwalifikowani pracownicy bibliotek: Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Publicznej Miasta Stołecznego Warszawy.

Organizacja dorocznej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Publicznych Województwa Śląskiego oraz Forum Dyrektorów Publicznych Bibliotek Samorządowych, jako dobre praktyki, były okazją do integracji kadry zarządzającej i wymiany doświadczeń. W programie wydarzeń w 2016 r. znalazły się tematy stanu i działalności bibliotek publicznych województwa śląskiego w 2015 r. w świetle danych statystycznych oraz sprawozdań opisowych, wybrane zagadnienia prawa autorskiego dotyczącego funkcjonowania bibliotek i zmian w dotacji na zakup nowości wydawniczych w 2016 r.

Również Wojewódzki Dzień Bibliotekarza i Bibliotek dawał możliwość utrzymywania więzi między bibliotekami w województwie i promocję zawodu bibliotekarza. Tym samym była to okazją do wręczania nagród i odznaczeń. W minionym roku uroczystość została zorganizowana przez pracowników Działu Instrukcyjno-Metodycznego Biblioteki Śląskiej, Miejską Bibliotekę Publiczną w Gliwicach oraz środowisko bibliotekarzy należących do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Centrum Kultury Studenckiej „Mrowisko” w Gliwicach. W programie Wojewódzkiego Dnia Bibliotekarza i Bibliotek znalazło się zwiedzanie Biblioforum – filii MBP w Gliwicach mieszczącej się w Centrum Handlowym Forum w Gliwicach.

W 2016 r. Dział Instrukcyjno-Metodyczny przy wsparciu merytorycznym p. Andrzeja Tywsa, dyrektora Dolnośląskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu, zorganizowali kolejne ogólnopolskie spotkanie dyrektorów bibliotek wojewódzkich w ramach Konferencji Dyrektorów Bibliotek Wojewódzkich. To wydarzenie było okazją do dyskusji o bieżących zmianach w bibliotekach publicznych.

Działalność metodyczna Działu polegała także na przygotowywaniu opinii, zestawień metodycznych i materiałów dydaktycznych. Przygotowane pisma dotyczyły:

- działalności bibliotek publicznych woj. śląskiego w 2015 roku,
- działalności instrukcyjno–metodycznej bibliotek wojewódzkich,
- opinii o projekcie grantowym Władysława Harasimowicza „Centrum Literatury Dziecięcej – Śląski Park Rozrywki i Edukacji,
- podłączenia bibliotek publicznych woj. śląskiego do Internetu,
- podsumowania projektu wraz z rozliczeniem finansowym projektu grantu „COOLtura książki”,
- rankingu zamożności wszystkich województw w związku z wysokością wkładów własnych wymaganych przy składaniu wniosku o dofinansowanie zakupu nowości wydawniczych dla bibliotek publicznych,
- stanu komputeryzacji w bibliotekach publicznych województwa śląskiego,
- wykorzystania w bibliotekach województwa śląskiego tabletów otrzymanych od Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego,
- pism opiniujących próby łączenia bibliotek z domami kultury.

Poradnictwo dla bibliotek dotyczyło zagadnień prawnych związanych z ich funkcjonowaniem (kiermasze w bibliotekach, dodatki stażowe, depozyty, skonstrum, opis bibliograficzny z użyciem Deskryptorów BN), wnioskowania do programów dotacyjnych Biblioteki Narodowej, Instytutu Książki oraz aplikowania do konsorcjum IBUK i NASBI.

W ramach działalności edukacyjnej Biblioteki Śląskiej przeszkolono, podczas 82 godzin dydaktycznych, 2 063 osoby. W szkoleniach i zajęciach edukacyjnych instruktorów Działu Instrukcyjno-Metodycznego (31 godzin) realizowanych poza Biblioteką uczestniczyło 280 bibliotekarzy.

Należy wspomnieć, iż instruktorzy Biblioteki Śląskiej brali także czynny udział w spotkaniach i naradach organizowanych przez biblioteki powiatowe. Przeprowadzali tam zajęcia z interesujących dla biblioteki w danym powiecie tematów. Poruszane zagadnienia dotyczyły m.in. analiz wyników pracy bibliotek na tle osiągnięć placówek w województwie, programów grantowych, wykorzystania tabletów w bibliotekach, programu Analiza Funkcjonowania Bibliotek.

Pracę merytoryczną instruktorów wspomagały inne działy Biblioteki Śląskiej, np. Dział Informatyczny, Integracyjno-Biblioterapeutyczny, Promocji, Gromadzenia i Opracowania Zbiorów oraz Dział Prawny.

